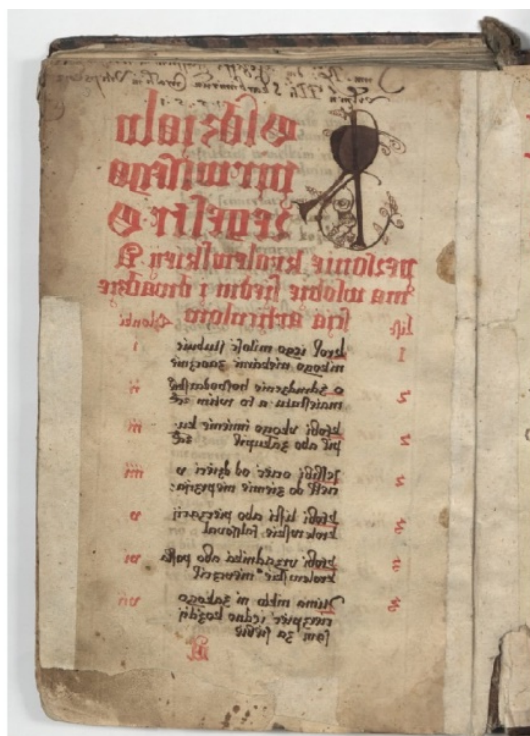

БІБЛІАТЭКА ХАМІНСКІХ

Сапраўднай скарбонкай у шляхецкіх сядзібах, дзе можна было знайсці шмат цікавага, была бібліятэка. Так адбылося і ў Альшэўскай сядзібе, бібліятэка якой стала знакамітай паводле старажытнай кнігі, якую Тадэвуш Хамінскі набыў напрыканцы XVIII стагоддзя ад свайго стрыечнага дзеда, ваяводы мсціслаўскага, Францішка-Ксаверы Хамінскага, і пра якую не было нічога вядома амаль да канца XIX - пачатку XX стагоддзя.

Гэты збор дакументаў, напісаны ў 1550 годзе, належаў Віленскаму святару І. Ячынскаму, потым лоўчаму Віленскага ваяводства Крыстофу Дабкевічу, ад якога перайшоў да Францішка Хамінскага. Калі ўнук Тадэвуша Аляксандр Хамінскі ў багатым сямейным кнігазборы знайшоў гэтую кнігу, то яго здзіўленню не было межаў. Пад скураной вокладкай хаваўся сапраўдны даямент: помнік беларускага пісьменства эпохі Рэнесансу, якому было наканавана ўвайсці ў гісторыю пад назвай **“Альшэўскі летапіс”**.

Звонку кніга была вялікага фармату на 334 старонкі ў кардонным пераплёце. Тэкст быў напісаны чорным гатычнымі літарамі, толькі загаловныя літары і прозвішчы былі рознакаляровыя.

Падчас вывучэння кнігі разам з прафесарам гісторыкам-архівістам Станіславам Пташыцкім высветлілася, што гэта быў адзіны экзэмпляр, аналагічны тэкстам Кракаўскага і Румянцаўскага спісаў.

Пад адной вокладкай было сабрана некалькі каштоўных экзэмпляраў старабеларускага пісьменства і гісторыі. Тут былі змешчаны самыя раннія пераклады са старажытна беларускай мовы на польскую **“Статута ВКЛ 1529 года”**, **“Хронікі ВКЛ і Жамойцкага”**, **“Прывілея 1447 года Вялікага князя Казіміра”**, **“Пахвала каралю Жыгімонту I Старому”**, завяршала зборнік **“Хронічка”** – кароткія пагадовыя звесткі па гісторыі ВКЛ за 1307-1535 гады.

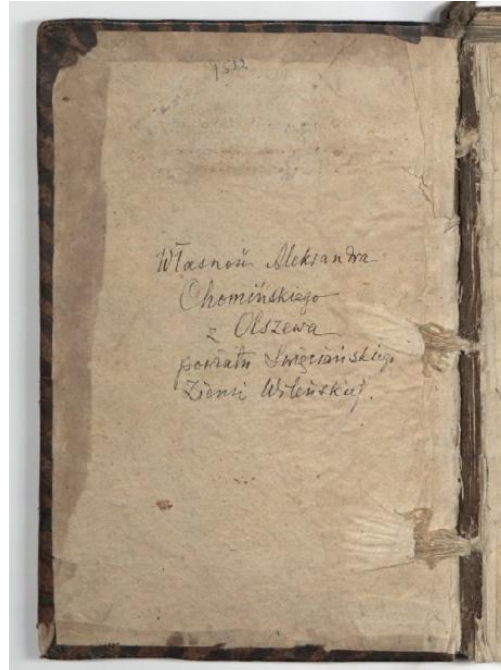
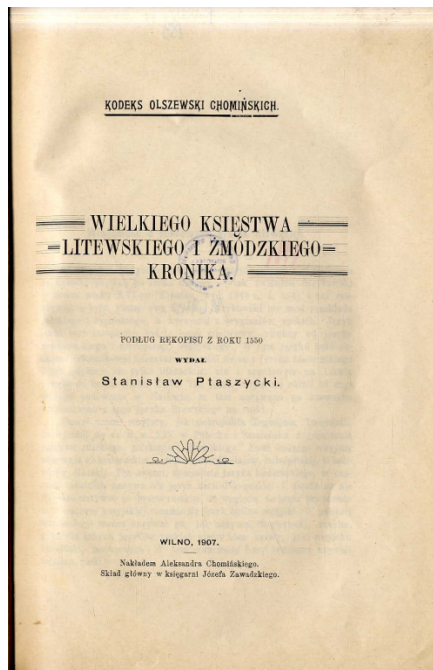
Найбольш значнымі са збору былі :

“Статут ВКЛ 1529 года” – гэта першы збор законаў еўрапейскага ўзроўню. Тэкст месціўся на 123 старонках, у большай частцы напісаны гатычнымі літарамі. У Альшэўскім

кодэксу быў напісаны першапачатковы, самы стары, неапублікаваны раней варыянт статуту.

“Хронікі ВКЛ і Жамойцкага” – гэта была спроба стварыць гісторыю ВКЛ, пачынаючы легендай аб паходжанні князеў ВКЛ ад старажытна рымскай знаці Палеймона. Асабліва дасціпна быў апісаны перыяд княжання Вітаўта.

Па замове Аляксандра Хамінскага ў 1907 годзе быў зроблены першы ў гісторыі пераклад летапісу на сучасную польскую мову з прадмовай С. Пташыцкага. На жаль, гэты невялікі наклад кніг чакаў не завідны лёс: большая частка іх была страчана падчас ваенных падзей 1915-1920 гадоў, таму ў інтэрв’ю, якое даваў Аляксандр Хамінскі ў 1927 годзе газеце “Ерока”, было расказана пра мэта зрабіць другое выданне гэтага перакладу

“Альшэўскага летапісу” у 1928 годзе. Атрымалася гэта зрабіць толькі ў 1932. Сямейныя рэліквіі, пад час ваенных дзеянняў у ваколіцах Альшэва, былі вывезены ў банкаўскую ячэйку ў Вільнюс. Гэта засцярога дапамагла захаваць для патомкаў самы цэнныя фаліант – “Альшэўскі летапіс”, які зараз знаходзіцца ў Нацыянальнай бібліятэцы ў Варшаве і кожны чалавек анлайн можа яго пагартаць.

Не здарма стаіць імя Аляксандра Хамінскага на вокладцы гэтага летапісу.

Ówczesny przekład kroniki W. Ks. Litewskiego“ — jedyny jaki istnieje. Tę część rękopisu wydałem w 1907 roku z przedmową i objaśnieniami prof. St. Ptaszyckiego. Tekst zbliżony do kronik białoruskich, których fragmenty znajdują się w bibliotece Krasińskich, Raczyńskich, jako kodeks Rumiancewa, Patrjarchy (w Moskwie) i t. d. Prof. Ptaszycki nazwał ową kronikę kodeksem Olszewskim Chomińskich“, wydawnictwo wyczerpane. Prawie wszystkie egzemplarze jakie posiadałem, zaginęły podczas rozgrabienia biblioteki mojej w Olszewie w 1920 r. Jednocześnie zaginęła większa część archiwum rodzinnego, w którym dokumenty sięgały pierwszych lat XVI w. Ciekawsze papiery, nadania królów polskich, pergaminy (prawie wszystkie) ocalały, łącznie z wymienionym rękopisem, bo je złożyłem w schówkach bankowych w Wilnie.

Бо ён не толькі знайшоў яго сярод старых кніг, але і сам быў вядомым калекцыянерам і знатаком кніг, ведаў якога дазволілі да першай сусветнай вайны сабраць каталагізаваную калекцыю больш чым з 10 000 кніг і запісаў.

Таксама ў сядзібе было больш за 600 афортаў і гравюр. Асаблівае месца займаў сямейны архіў, дзе беражліва захоўваліся *лісты з перапіскі генерала Станіслава Хамінскага да першага канцлера Германіі Отто фон Бісмарка*.

Сын Аляксандра Людвік Хамінскі быў не меншым знатаком літаратуры і працягнуў папаўняць сямейную бібліятэку, разрабаваную пад час войнаў.

Прэзydэнт Віленскага таварыства бібліяфілаў 1929-1939 гадах, ён карпатліва збіраў цікавыя кнігі, сярод якіх знайшлося нават некалькі экзэмпляраў з XVII–XVIII стагоддзяў, але ў асноўным гэта былі кнігі XIX і XX стагоддзя. З большага мастацкія творы на польскай, нямецкай і французскай мовах.

Творы Норвіда, Міцкевіча, Выспьенскага. Таксама было шмат паэзіі, твораў гістарычнай і мемуарнай накіраванасці.

Да 1939 года бібліятэка зноўку налічвала больш за 12 000 экзэмпляраў. Але апасля 1939 года была знішчана ў другі раз, ужо беспаваротна. На жаль, папера вельмі добра гарыць... і толькі дым разышоўся тады сярод старых дрэў.